1912.

9. Etnografiska afdelningen.

Afdelningen har måst hållas stängd hela året på grund af de under förlidet år inträffade byggnadsrasen och dröjsmålen med reparationerna, hvilka genom byggnadslockouten ytterligare försenades. Reparationsarbetena begyntes i september och afslutades först under loppet af december.

Å afdelningen har från årets början till 1 okt. såsom e. o. amanuens tjänstgjort med. kand GASTON BACKMAN.

Under årets lopp har etnografiska afdelningens samlingar betydligt ökats tack vare välvilliga mecenater, hvilka dels förärat museet värdefulla samlingar, dels donerat medel för sådanas förvärfvande. De under föregående år inkomna synnerligen intressanta samlingarna från den mexikanska expedition, som bekostas af ingeniör GUSTAF CEDERGREN, ha nu ökats med ytterligare 705 nummer, representerande fyra olika civilisationer. Bland föremål tillhörande Chontalerna må nämnas: 3 bänghyllor, 13 ringar, hvari kalebasskärl placeras, 6 träfat, 4 snidade träskedar, 2 spateler, 4 trävispar, 1 rifträ, 3 borstar, 3 kvastar, 2 flugviskor, 3 eldfläktor, 6 lerskålar, 7 lertallrikar, 4 lerfat, 9 lerkrus, 3 rökelsekar, 20 ljushållare, 4 vaxljus, 82 skålar och andra kärl af kalebasser och pumpskal, 1 våg af kalebass, 3 silar af d:o, 4 skålar af kokosnötskal, korgarbeten och material för korgflätning, 2 säfmattor, 2 kuddar som användas vid bärandet af bördor, redskap och material för repslagning, 2 hängmattor, 5 nät, järnredskap för krokodil- och sköldpaddsfångst, 3 väframar, 1 slända, 6 kvinnokjolar, 8 färgrikt stickade bårder, två par sandaler, 4 dansmasker, 2 skramlor, 1 rörflöjt, 2 lädertrummor m. m. Bland saker hörande till Tzendal-Tsotsilkulturen märkas: 2 träslefvar, 2 skedar, 4 kvastar, krukor, skålar, fat och vaser af lera, 1 lergök, vaxljus och prof på rökelse, 52 kärl af kalebasser och pumpskal, 3 kärl af trä, 4 små trålådor, 55 korgar, 2 eldfläktor, råmaterial till rep, 3 väskor flätade af snören, 8 nätkassar, 4 spolar, 1 kvinnokjol, 1

hufvudduk, 4 gördelbindor, 5 hårband, 1 schal, 1 regnmantel, 3 par sandaler, 18 hattar flätade af halm och säf, 6 väskor, 1 käpp, 1 karda, 3 träkammar, 12 musikinstrument, 8 dansskallror, 3 dockor, 3 leksaker af trä m. m. Till Lacantun-civilisationen höra bl. a. 1 träsked, 1 eldfläkta, 6 lerkärl, 1 kärl af pumpkalebass, 1 d:o af kokosnötskal, 3 korgar, 1 säte, 1 bärband, 2 bärnät, 4 väskor, 2 spolar, 1 kvinnorock, 1 kvinnokjol, 3 mansrockar, 1 fjäderbuske, 1 halskedja af frön, 4 hängmattor, 2 bågar, 23 pilar, tobak och cigarrer, 2 rörflöjter, 1 trumma, 1 snurra m. m. För medel ur den *Lachmannska donationsfonden* har inköpts ett 50-tal föremål från Nordamerikas prärieindianer, Cheyenne, Kiowa och Arapahoestammarna, nämligen: 1 kvinnoklädning, 1 dräkt för ung flicka, 1 tomahawkpipa, 1 skallra, 1 fjädersmycke, 2 par kvinnostöflar, 1 pipfodral, 1 rökpipa, 1 toalettväska, 1 par damasker, 3 par mockasiner, diverse klädespersedlar af skinn, 1 vaggbräde, 1 säck, 1 spelkorg, tärningar, 1 garfvareknif, 1 matta, 7 korgar, 3 dansmasker, 1 båge med pilar, skål och skedar af trä, broscher m. m. Också har förvärfvats en samling korgarbeten från Chetimache-indianerna i Louisiana. Nyssnämnda donationsfond har äfven tagits i anspråk för anskaffandet från Museum für Völkerkunde i Berlin af åtta större gipsafgjutningar, kopior af gudabilder och en offerskål. *Peabody Museum of Natural History* i New Haven, Nordamerika, har såsom gåfva öfverlämnat en arkeologisk samling om 148 nummer, hvaribland äro 37 nummer gammal Missouri-keramik såsom krus, tallrikar, krukor och fat; vidare märkas 110 spjut- och pilspetsar från Oregon samt en antik guldfigur från Chiriqui. Herr VIKTOR FRESTADIUS har skänkt 3 spjutspetsar af glas från Kimberley i Väst-Australien. Legationssekreteraren C. R. M. CRONHOLM har öfverlämnat 39 föremål, hvaraf från Java märkas 4 tapatyger, 2 par sandaler samt ett armband, från Indien 1 rökpipa, 1 piphufvud, 1 fotprydnad, 3 par örhängen, 2 halssmycken, 11 fingerringar, 3 halsband m. m.; från Siam 1 bältsmycke samt från Ceylon 5 cigarettformare och 1 modell af ett åkdon. Af professor EINAR LÖNNBERG har afdelningen fått mottaga som gåfva en samling från Merufolket i engelska Ostafrika nämligen: 1 par armband, 1 halsband, 1 fingerring af järn, 2 sköldar, 3 klubbor, 1 svärd med slida och gehäng, 2 trumbräden, ett förkläde, 1 kvinnobälte, 1 mössa,

1 hjälm, 1 mantel, 1 spjutprydnad, 1 säte samt 1 korg. Grosshandlare G. Tempelman har skänkt 20 föremål från Afrika, däribland 5 båtmodeller, 4 spjut, 2 musikinstrument, 3 skedar, 1 träskål, 1 korg samt 1 par armringar. Rektor E. Schwartz han skänkt ett danssvärd från Nya Brittanien samt ett antal pilar från Nya Hebriderna. F. d. landshöfding C. F. T. Nordström har öfverlämnat 3 harpuner 1 fågelspjut, 1 kajakmodell samt 1 pälsmatta, hvilka föremål stamma från grönlandseskimåerna; antikvitetshandlare A. G. Hagander har gifvit 2 exceptionellt stora träskålar från Lappland och med. kand. G. Backman 35 pilar från Kongo, 3 harpunspetsar och en båge till elddrill från Grönland samt en vagga från Lappland.

Fotografisamlingen har genom inköp och gåfvor ökats med 400 nummer, af hvilka 171 från Ostasien äro skänkta af legationssekreteraren C. R. M. Cronholm, 87 från Nya Zeeland af dr. Macmillan Brown och 29 från Sydamerika af dr. Carl Skottsberg.

Som gåfva till afdelningens bibliotek har svenske missionsläkaren F. Kugelberg i Indien öfverlämnat Thurston's stora arbete »Castes and tribes of Southern India», 7 volymer.

Kort före årets slut återvände museets förre amanuens, fil. stud. Yngwe Laurell, från Australien, medförande en omfattande samling från Kimberley-distriktet äfvensom andra delar af den femte kontinenten. För samlingen kommer redogörelse att lämnas under kommande år.

För att gifva allmänheten tillfälle att taga närmare kännedom om en del af de samlingar, som under de sista åren förvärfvats, ha åtskilliga genomgripande förändringar gradvis företagits i museet och under det gångna året i det närmaste afslutats. Omkring en tredjedel af museets äldre samlingar ha sålunda nedpackats och ersatts af sådana, som förut icke varit exponerade. I det stora rummet till höger från ingången ha ett stort antal föremål från Stilla Hafsöarna nedtagits och i deras ställe uppsatts den omfattande samling från Australien, som kand. Y. Laurell hemfört, upptagande halfva salen. I denna har också uppsatts en af herr C. Gadelius skänkt samling från battackerna på Sumatra äfvensom nyförvärf från Nya Zeeland. Vidare ha här uppställts tre i naturlig storlek utförda afbildningar af infö-

dingar iförda dräkt och vapen, en man från Australien, en från Nya Guinea och en från Kingsmills-öarne, samtliga bekostade ur den Lachmannska fonden. Å väggarna ha placerats fyra stora i färg utförda taflor ur professor RUDOLF MARTINS samling af antropologiska väggtaflor öfver representativa typer af infödingar från Stilla Hafsområdet och Australien jämte till dessa hörande etnologiska textbidrag. Inalles äro 24 sådana taflor anskaffade att uppsättas å respektive platser i museirummen. I salen äro vidare uppställda tvenne montrar med svängbara ramar innehållande flera hundra fotografier öfver de folkgrupper, som här äro representerade. Bland dessa fotografier äro ett stort antal intressanta bilder från Vanadis-expeditionen, som det lyckats framställa från de gamla delvis förstörda plåtarna. — På ett bord i samma sal ha placerats tvenne stereoskop, af hvilka det ena innehåller en serie af de etnologiska bilder, som dr. H. KLAATSCH hemfört från sin australie-expedition. Äfven har å samma bord placerats en fonografapparat, som återgifver de infödingssånger, som amanuensen anskaffade under sin resa, samt för allmänheten afsedd litteratur. I de öfriga rummen ha också stereoskop placerats och försetts med tryckta bildförklaringar, och är det meningen att, så snart tillgångarna det tillåta, å de flerstädes inrättade fönsterborden äfven framlägga litteratur.

Utan att ingå i detaljer rörande förändringarna i öfriga rum vill jag här endast anföra, att i de första tre rummen till vänster, hvilka i hufvudsak upptagits af samlingar från Nya Guinea m. m., ha i stället installerats ett urval af de af undertecknad hemförda samlingarna från Central-Amerika och i ett af de följande inre rummen samlingar från nordamerikanska stammar såväl från präri-indianer som flera folk i östern, inköpta för medel ur den Lachmannska fonden, äfvensom en större tillsvidare deponerad samling från California-indianerna. Dessutom ha i de öfriga rummen af mer än ett skäl — bl. a. för säkerhetens skull — en mängd af föremål, som varit fästa blott på skärmar, å skåpväggar etc. placerats under glas eller borttagits.

Till japanska konstutställningen, som pågick under tiden 15 jan.—15 febr., utlånades från afdelningen närmare två hundra föremål samt en del skåp och montrar.

I vetenskapligt syfte har museets samlingar begagnats

af ett flertal in- och utländska forskare. Dr. L. STERNBERG och skriftställaren J. STADLING ha studerat de sibiriska samlingarna, dr. EDGAR REUTERSKIÖLD, danska etnograferna A. G. HATT och E. DEMANT samt kand. G. HALLSTRÖM lappländska föremål, Grefve ERIK VON ROSEN afrikanska samlingar, Friherre ERLAND NORDENSKIÖLD sydamerikanska, kandidaterna G. KLEIN och H. EDGREN samlingar från Stilla Hafvet m. m. hvarjämte flera personer af konst- eller slöjdintresse gjort studier i museet.

Tack vare Kommerserådet FREDRIK VON RETTIG's initiativ och storartade frikostighet har det lyckats museets intendent att få till stånd och begynna utgifvandet af en serie »Populära etnologiska skrifter» afsedda att sprida allmännare kunskap om såväl museets ofta unika skatter som om den utländska etnologiska forskningens allmänna hufvuddrag. Bidrag till serien ha lämnats och utlofvats icke allenast af ett antal svenska, utan äfven andra skandinaviska och utländska fackmän. Under årets lopp ha utkommit häftena 1, 3, 4, 5, 6 och 9, innehållande inalles 610 sidor text samt 318 illustrationer hvaraf 14 färgtryck, och flera arbeten för kommande år äro förberedda. De hittills utkomna arbetena äro följande:

Utvecklingsföreteelser i Naturfolkens ornamentik, af professor HJALMAR STOLPE samt *Biografi öfver Hjalmar Stolpe*, af professor GUSTAF RETZIUS.

Vetenskapen om människan. Del 1. Etnologien, dess mål och uppgifter af professor A. C. HADDON, Arkeologiens problem af professor EDUARD SELER. (Auktoriserade öfversättningar af prof. C. V. HARTMAN.)

Människans förhistoria. Del 1, af med. kand. GASTON BACKMAN.

Cha-no-yu, Japanernas teceremoni af IDA TROTZIG.